

Livscykelperspektiv som ansvarsfråga

- för att jobba med miljöfrågor behövs kunskap utifrån ett helhetsperspektiv

Det här exemplet är hämtat från Sollentuna kommun och visar hur livscykelperspektivet kan hjälpa en organisation att hitta rätt prioriteringar i sitt klimat- och miljöarbete. Med hjälp av livscykelanalys kunde Sollentuna kommun hitta nya områden att förbättra och dessutom optimera sina prioriteringar.

Sollentuna kommun lät Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) utföra en översiktlig livscykelanalys som följdes upp med en mer djupgående analys utförd av konsultföretaget Miljögiraff. Sammantaget påvisade analyserna att det fanns flera områden med potential för att minska kommunens klimat- och miljöpåverkan. Ett område som stack ut extra mycket i resultatet var den stora påverkan som kommer från kommunens matkonsumtion.

Enligt Naturvårdsverket motsvarar den mat som svenskar slänger cirka 3 % av de totala utsläppen av växthusgaser i Sverige¹ och cirka 50 % av det matavfall som uppstår i storkök skulle kunna undvikas.²

1. Naturvårdsverket, 2015: <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Avfallsforebyggande-program/Matsvinn/> (Uppdaterad juni 2015)

2. Naturvårdsverket, 2014, Matavfallsmängder i Sverige 2012

Sollentuna kommun ligger strax norr om Stockholm med drygt 70 000 invånare och 2 725 anställda inom kommunen, varav ungefär hälften utgörs av lärare. Politiker och tjänstemän i kommunen har märkt av att Sollentunaborna i allt högre utsträckning efterfrågar ett ökat arbete med miljö- och klimatfrågor. Eftersom resurser, så som tid och pengar, måste hushållas har det varit viktigt för kommunen att prioritera rätt områden genom att arbeta mer med att identifiera vilka områden som har störst förbättringspotential. Sollentuna utgör ett inspirerande exempel eftersom livscykelperspektivet har kunnat vägleda kommunen i den prioriteringen. Livscykelanalysen har gett dem en bra helhetsbild över kommunens miljö- och klimatpåverkan som har kunnat översättas till en prioriteringslista.

För att ta reda på mer om Sollentuna kommun och deras arbete med livscykelperspektivet träffade vi Malin Möller, Miljö- och klimatstrateg i Sollentuna kommun.

På vilket sätt arbetar er kommun med livscykelperspektivet?

— Vi började med att göra en livscykelstudie 2012, där vi inventerade vår påverkan utifrån ett livscykelperspektiv för att få med aspekter utöver vår egna direkta påverkan. Den studien gav oss så pass intressanta resultat att vi ville gå vidare med en mer djupgående undersökning som blev färdig sommaren 2014. I efterhand har studierna kompletterats med detaljstudier på en skola, en förskola och ett äldreboende.

Hur kommer det sig att ni började arbeta med livscykelperspektivet?

— Från början var det ett politiskt incitament då Sveriges miljö- och klimatberedning började arbeta på en klimatstrategi 2010 som skulle påverka Sveriges alla kommuner. Där började arbetet med att titta på klimatpåverkan och att analysera den från ett livscykelperspektiv. Vissa luckor identifierades och vi kunde se att det inte räcker med att titta på den påverkan som kommer från verksamhet inom kommunen. Då insåg vi

det nödvändiga med att studera påverkan från ett livscykelperspektiv.

— Sen är ökat miljö- och klimatarbete något som invånarna efterfrågar allt mer, och politiker vill ju få väljare. Enligt senaste medborgarundersökningen är det framförallt vattenfrågor som efterfrågas men också minskad klimatpåverkan. Vad gäller pengar, tid och resurser så kan vi inte göra allt på en gång, livscykelanalysen har hjälpt oss att fokusera rätt.

”Vad gäller pengar, tid och resurser så kan vi inte göra allt på en gång, livscykelanalysen har hjälpt oss att fokusera rätt.”

Är livscykelperspektivet kopplat till någon specifik avdelning eller genomsyrar det hela organisationen?

— Kommunfullmäktige beslutade om en miljöpolicy i november 2014 och förslaget till den bygger på den kunskap som vi fått genom livscykelanalyserna. Ett av våra fokusområden i den heter ”konsumtion”, och den punkten gäller ju för alla inom kommunen. Sedan har vi även genomfört en miljöutbildning för alla anställda i kommunen. Utbildningen är kopplad till just vår egen miljöpolicy, vår påverkan och vad vi måste göra för att nå fram till våra mål.

Hur har livscykelperspektivet lett miljöfrågorna framåt?

— Mat, el, uppvärmning, transport och datorer är topp-femlistan på områden som prioriterats. Mat och datorer var inte i fokus tidigare men trädde fram som viktiga områden genom livscykelstudierna. Och vad gäller maten så låg resultaten från livscykelanalysen som grund för att det lades till extrapengar till 2015 års budget för att utveckla frågan och arbetet för att sänka kommunens klimatpåverkan från matkonsumtionen från offentlig sektor. Rapporterna har dessutom gett oss en större förståelse och medvetenhet för de här frågorna och att man har påverkan även utanför ”den egna horisonten”.

Vad har ni gjort för konkreta förändringar till följd av att ni arbetar med livscykelperspektivet?

— Vi har ett projekt där lärare, skolkök och elever ska samarbeta med varandra för att öka förståelsen för den påverkan mat och matavfall har. Vi har tagit fram filmer om matavfall som riktar sig till skolelever. Ytterligare ska vi arrangera en tävling mellan skolor på matavfallstemat och se på möjligheterna med ekonomiska incitament för skolorna att minska sitt matavfall.

Har du något exempel på en förändring som lett till minskad miljöpåverkan genom arbete med livscykelperspektivet?

— Vi har två exempel som på många sätt, men kanske inte enbart, har sitt ursprung i livscykelrapporten. Det är ju oftast många faktorer som leder till nya direktiv. Matfrågan till exempel, har ju fått extra budgetering baserat på livscykelanalysen. Vi har också arbetat mycket med datorer, som enligt rapporten hade stor påverkan. Där har vi minskat belastningen på datorernas kapacitet och därmed ökat livslängden, och det är redan implementerat i skolan.

Vad ser du är största drivkrafterna för ökat livscykelarbete hos er?

— Det är vårt ansvar som kommun. Vi är en del av miljöpåverkan och det är ett av kommunens fem fokusområden. Vi har tagit fram kunskapen och nu efterfrågas den av politikerna. Ska man arbeta med det här fokusområdet behöver man veta sin påverkan och då blir det livscykelperspektivet man måste utgå ifrån.

— Hälften av våra medarbetare är lärare. Om de i sin tur för med sig hållbarhetstänket till sina elever som kanske går hem och pratar med sina föräldrar så skulle det kunna få stora ringar på vattnet.

”Hade vi inte haft en bra helhetsbild hade vi fokuserat på el och uppvärmning och en del utsläpp kring vägarna, maten skulle vi kanske ha missat.”

Vad ger du för tips till andra för att få igång eller vidareutveckla sitt arbete för att minska sin organisations klimat- och miljöpåverkan?

— Det ena är att se utanför boxen men framförallt att utföra en livscykelanalys för att se var miljöpåverkan verkligen ligger så att man vet att man jobbar med rätt saker. Då slipper man suboptimeringar och det inger ett större förtroende. Hade vi inte haft en bra helhetsbild hade vi fokuserat på el och uppvärmning och en del utsläpp kring vägarna, maten skulle vi kanske ha missat.

— Det finns ett värde av att starta, även om man inte vet om det kommer bli långsiktigt eller kortsiktigt.

Och ta in extern kompetens om man inte har det inom verksamheten. Det krävs ju en hel del för att göra en livscykelanalys, kunna metodiken, sätta avgränsningar rätt och så vidare. Det vore ju spännande om det togs fram en generell databas och modell för kommuner, då kommuner ser ganska lika ut.

Kommer ni fortsätta arbeta med livscykelperspektiv?

— Ja, konkret kommer vi ha krav på redovisning av klimatpåverkan vid markförsäljning bara för att skapa medvetenhet. Ett grundmål från miljöprogrammet är att ha en total sänkning av klimatpåverkan per invånare och det ska följas upp var femte år.

Kontakt

Malin Möller, Miljö- och klimatstrateg Sollentuna kommun, malin.moller@sollentuna.se

Intervju 2015-09-08: Johanna Spångberg, forskare Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

Text och layout: Rebecka Hallén Jorquera och Anna Wikström, projektledare Swedish Life Cycle Center, Hugo Gustafsson, kommunikatör Swedish Life Cycle Center

Den här artikeln är en del av projektet Goda exempel - Inspiration till energieffektivisering genom hela värdekedjan som bedrivits med finansiering från Energimyndigheten.

Vill du ta del av fler goda exempel, läsa mer om Sollentuna kommuns klimatarbete eller lära dig mer om livscykelperspektivet kan du använda länkarna här under:

[Sollentuna kommuns klimatarbete](#)
[Fler Goda exempel](#)
[Swedish Life Cycle Center](#)

